

**Foredrag i Oslo Militære Samfund
19. februar 2001**

Ved

**Generalløytnant Thorstein Skiaker
Øverstkommanderende i Sør-Norge**

KFOR V / HQ

Innledning

Det er en glede for meg å få anledning til å snakke til denne forsamling nå 1 ½ måned før jeg overtar kommandoen over KFOR styrken i Kosovo. Ved hovedkvarteret i Stavanger er vi snart ferdige med forberedelsene, og den avsluttende treningsperioden i Norge begynner faktisk denne uken. Det jeg ønsker at dere skal sitte igjen med etter mitt foredrag, er ett inntrykk av hva KFOR styrken og hovedkvarteret er, hvilken rolle Norge spiller og ett inntrykk av de utfordringene som COMKFOR står overfor.

Bakgrunn

Historie/Etnisk sammensetning

Jeg vil ikke bruke mye tid på Balkans historie, men å overse den ville være alvorlig feil. Jeg vil legge på to plansjer for å illustrere - og minne oss om at geografi, historie, folkegrupper og religioner og historie er viktige ingredienser i konflikten på Balkan. Dette er det nødvendig å ha en forståelse for i den oppgaven KFOR skal løse. Jeg vil også minne om at det ikke kun er de historiske begivenhetene som betyr noe – men også hvordan de blir brukt av de politiske aktørene i området - for å oppnå politiske mål. Det må understrekes at alle Kosovo's naboregioner har problemer med eller i det minste er følsomme overfor minoritetsproblematikk.

Geografi

Kosovo's flateinnhold er på størrelse med en tredjedel av Albania eller en fjerdedel av Danmark.

Kosovo grenser fra nord og med klokka: administrativ grense mot Serbia (250 km), grense mot den tidligere Jugoslaviske republikk Makedonia (140 km), grense mot Albania (115 km) og til slutt en administrativ grense mot Montenegro (65 km).

Kommando og kontroll

Inntil nylig har COMKFOR vært direkte underlagt Europakommandoen i Belgia (SHAPE) og man har derved i praksis omgått NATOs regionale hovedkvarter i Napoli (AFSOUTH). Dette er nå endret.

Den 18 januar fikk AFSOUTH kommando over KFOR styrken og har faktisk i dag overtatt kommandoen også over SFOR. AFSOUTH vil utgjøre en såkalt Joint Force Commander for operasjonsområdet med ansvar for begge de to nevnte landstyrkene samt sjø- og luftstyrker i området. Det vil medføre en bedre koordinering av operasjonene, men det vil på den annen side gjøre veien lengre mellom COMKFOR og NATO hovedkvarteret i Brussel. AFSOUTH er i ferd med å gi ut et direktiv for operasjonene på Balkan som har utgangspunkt i en regional tilnærming.

Oppdraget

Før jeg kommer inn på selve hovedkvarteret for KFOR styrken, vil jeg minne dere på det oppdraget som er gitt COMKFOR. Det er basert på Sikkerhetsrådets resolusjon 1244 og gitt i SACEUR's operasjonsplan Joint Guardian.

For det første er det å avskrekke ekstern aggresjon fra Serbia.

For det andre er det å overvåke, verifisere og eventuelt med makt sørge for at partene holder seg innenfor vilkårene i den Militærtekniske Avtalen og å følge opp omdannelsen av Kosovo's frigjøringshær (KLA) til den sivile organisasjonen KPC.

For det tredje er det å etablere og vedlikeholde trygge forhold for alle innbyggere, sivile organisasjoner og for KFOR. Dette innebærer også lov og orden.

Til slutt å assistere FN's midlertidige administrasjon av Kosovo (UNMIK).

Hensikten er å tilrettelegge for fred og stabilitet i Kosovo.

Styrkene

For å løse oppdraget vil jeg ha ca 43 000 mann under min kommando. Styrken er delt inn i 5 multinasjonale brigader. Henholdsvis MNB Senter med britisk ledelse, MNB Nord med fransk ledelse, MNB Vest med Italiensk ledelse, MNB Sør med tysk ledelse og til slutt MNB Øst med amerikansk ledelse. De fem nasjonene som leder hver sin brigade, blir benevnt som "the Quint Nations" og er de største troppebidragsyterne i KFOR. Den norske bataljonen er del av MNB Senter.

Den totale styrken må sies å være ekstremt multinasjonal. Foruten de 19 NATO nasjonene, deltar det ytterligere 20 nasjoner. Av disse er Russland den største bidragsyteren med ca 3200 soldater i området. Kommandoforholdene med hensyn til russerne er regulert i en den såkalte Helsinki avtalen. Denne forutsetter at den russiske siden har full politisk og militær kontroll over den russiske kontingenten. Dette innebærer at det finnes russiske liaison elementer i alle nivåer av kommando kjeden. SHAPE, AFSOUTH, KFOR HQ og i de tre brigade- hovedkvarterene som har russiske soldater i sin teig (East, North and South). Samarbeidet med de russiske styrkene har etter det jeg hører fungert utmerket så langt.

KFOR 5 Hovedkvarter

I juni 99 ble hovedkvarteret til ACE Rapid Reaction Corps (ARRC) utpekt til å danne det første KFOR hovedkvarteret i Pristina. General Michael Jackson var den første COMKFOR. ARRC'en ble avløst av LANDCENT og general Klaus Reinhart.

Deretter fulgte EUROCORPS ledet av den spanske general Ortuno og i dag er de to NATO hovedkvarterene i Verona og Izmir (nivå Karup/Stavanger) som danner kjernen av KFOR HQ under den italienske general Cabigiosu.

Som dere vet vil det fra 6 April 01 være Stavanger og Karup som danner kjernen under min kommando.

Som dette organisasjons diagrammet gir inntrykk av, er det også i hovedkvarteret en stor grad av multinasjonalitet. Bemanningen av hovedkvarteret foregår etter en kombinasjon av to metoder; - vertical slice – som er tildeling av posisjoner proporsjonalt med styrkebidrag og - kjerneprinsippet- hvor eksisterende hovedkvarter bemanner deler av kjernen. Fra Karup og Stavanger er det 3 flagg posisjoner, nemlig min egen stilling, DCOM OPS med Generalmajor Lutz som er COS ved Karup og til slutt COS med Generalmajor Wilson som er COS i Stavanger.

Forberedelser

I motsetning til General Michael Jackson og hans hovedkvarter som kun fikk noen dager til forberedelser før de deployerte, har vi hatt meget god tid på oss. Avgjørelsen ble tatt den 10 august i fjor og i november var bemanningen klar. Treningsopplegget startet med nasjonal utklarering, så fulgte individuelle forberedelser gjennom studiepakker, det har vært gjennomført teambuilding på alle nivåer og dessuten rene forelesningsserier.

Det hele avsluttes med en såkalt Mission Rehearsal Exercise, hvor stab og ledelse får bryne seg på aktuelle og reelle scenarier fra dagens situasjon i Kosovo. I tillegg har vi gjennomført to rekognoseringsturer til operasjonsområdet. Jeg er sikker på at vi vil være vel forberedt på å overta kommandoen i Kosovo.

Norsk bidrag / Lead Nation

Norge spiller en vesentlig rolle i forbindelse med ledelsen av KFOR 5. I tillegg til at COMKFOR er norsk, har Norge tatt på seg et såkalt "Lead Nation" ansvar. Dette ansvaret innebærer foruten mange norske stillinger i kjernehovedkvarteret, også deployering av viktige avdelinger som: 3 (etterhvert 4) helikopter med støtteapparat, Felt – foto lag, en kombinert ambulans/sanitetsavdeling, personlig stab for COMKFOR og lufttransport støtte. I tillegg har deler av den norske bataljonen sammen med styrker fra UK, Finland og Sverige tatt på seg rollen som COMKFORs operative reserve. Totalt vil det deployere 260 norske befal og menige i forbindelse med "Lead Nation" rollen. Jeg føler at jeg som COMKFOR har fått en solid støtte fra Norge. Jeg har også fått stor støtte fra Danmark på nasjonal side med et bidrag på 44 mann til kjernehovedkvarteret. NATO Kommandoen på Karup deltar på lik linje med Jåtta, og sender 108 mann til Kosovo.

Utfordringer

Avskrekke ytre aggresjon

I henhold til den militærtekniske avtalen som ble underskrevet av NATO og de Jugoslaviske lederne i juni 99, skal Jugoslaviske styrker fra hæren og innenriks politiet (VJ/MUP), - trekke seg ut av Kosovo og den 5 km brede sikkerhetssonen. Denne avtalen styrer forholdet mellom KFOR og de Jugoslaviske styrkene.

De over 40,000 godt trente og godt utstyrte KFOR-soldatene i Kosovo utgjør en effektiv avskrekking mot eventuelle angrep utenfra. Som følge av et nytt og tilsynelatende mer demokratisk styre i Beograd, regner man at trusselen fra Serbia om et angrep på Kosovo som svært liten.

Generelt sett så følger VJ/MUP styrkene bestemmelsene i den Militærtekniske avtalen. KFOR har kontakt med ledelsen for styrkene. I ukentlige møter med JIC (Joint Implementation C) har man observert en klar og positiv endring. Man har fått til fremskritt innenfor flere områder. For eksempel med hensyn til KFOR soldater som utilsiktet har krysset grensen.

Minoriteter / Etnisk spenning

Den største trusselen mot stabilitet i Kosovo er etnisk spenning. Hendelsene i den delte byen Mitrovica og i Presevo dalen minner oss daglig om det inngrodde hatet mellom befolkningsgruppene. Dr Kouchner, den forrige spesialutsendingen fra FN, sa for ikke så lenge siden at tiden foreløpig ikke er moden for multi- etnisitet, det beste vi kan ha forhåpninger om er sameksistens.

Å bedre sikkerheten for minoriteter i Kosovo har høyeste prioritet for KFOR styrkene og er en av utfordringene som stadig skaper bekymring. Bare i Pristina er det over 100 KFOR soldater som bor med og bevokter serbiske familier. Det er daglig rutine å eskortere serbiske og romani skolebarn til og fra skolen. I Mitrovica forsøker KFOR kontinuerlig å trygge sikkerheten for minoritetene på begge sider av elven Ibar.

Tap eller reduksjon av internasjonal støtte.

Kosovo – Albanerne er bekymret for at den nye politiske vinden i Beograd vil påvirke internasjonal støtte for deres sak, både økonomisk og politisk. I Sikkerhetsrådets Resolusjon 1244 skrives det at Kosovo vil få "substansial autonomi og en betydelig selvadministrasjon av Kosovo, - ikke uavhengighet. På en måte var Slobodan Milosovic K-Albanernes beste venn. Med ham i ledelsen i Beograd ble Kosovo sett på som offeret av det internasjonale samfunn. Dersom det internasjonale samfunn endrer fokus for mye mot FRY, kan K-Albanerne komme til å føle at eneste utvei er fornyet vold. På KFOR nivå foregår det dialog med Serbiske myndigheter f. eks. om situasjonen i Presevo dalen og om overholdelse av den militær-tekniske avtalen. Denne kommunikasjonen har i det siste forbedret seg betraktelig. Det er en hårfin balansegang som skal til for å unngå at noen av partene føler at KFOR har tatt parti.

Tilbakeflytting av flyktninger / IDP's

Stabiliteten i Kosovo er også påvirket av utsikten til hjemvendelse av flyktninger eller fordrevne. Det er omkring 150 000 K-Serbiske flyktninger som i dag bor utenfor Kosovo i tillegg til et stort antall K-Albanske flyktninger som kan returnere til Kosovo.

Tilbakeflytting vil medføre øket behov for boliger, jobber og sikkerhet. Tilbakeflytting er Høykommisæren for Flyktninger's ansvar. Så lenge KFOR er ansvarlig for sikkerheten til de tilbakevendte, må KFOR også ha innflytelse på hvordan dette gjennomføres. Man har så langt sett på 22 aktuelle steder for tilbakevending. Spørsmål som sikkerhet, effekt på den lokale økonomiske infrastrukturen og bevegelsesfrihet har blitt vurdert for hvert av de aktuelle stedene.

Presset fra det internasjonale samfunnet om rask tilbakevending av flyktninger, er i konflikt med ønskene til de fleste av Kosovo's innbyggere og kan skape alvorlige problemer for sikkerheten.

Høykommisjonærens representant i Pristina, Mr Kotsalainen uttrykte for litt siden at de har valgt en forsiktig fremgangsmåte. Tilbakevendelse av for mange, for snart, vil skape ustabilitet.

KPC

UCK eller KLA (Kosovo Liberation Army) hadde en størrelse på ca 23 000 mann. KPC (Kosovo Protection Corps) er idag på vel 5000 mann, inkludert 500 stillinger for minoriteter. 3000 av KPC's styrke er ment og være i aktiv tjeneste, resten skal være reservestyrker.

KPC umiddelbare oppgave er å bidra i gjenoppbyggingen av Kosovo. Hva skal så KPC gjøre i det lengere perspektiv? Meningen er at KPC skal utgjøre en ubevæpnet sivil organisasjon for følgende oppgaver:

- Katastrofehjelp.
- Søk- og redningsoperasjoner.
- Assistanse i gjenoppbygging av Kosovo.
- Assistanse FN og KFOR.
- Utføre seremonielle plikter

Status for KPC's treningsprogram, er at den initielle treningen er gjennomført og at avansert trening pågår. Inkludert i dette er spesialisttrening utenlands, for eksempel brannslukkingskurs i Wien). KPC aktiviteter og lønn blir betalt av frivillige bidrag fra FN nasjoner. Det er viktig at KPC får utstyr og trening på et akseptabelt nivå for at virksomheten skal ha en mening for medlemmene.

Jeg fikk anledning til å treffe KPC's øverste leder general Cecu i januar. Han var opptatt av å få gitt sine underlagte en profesjonell utdanning i utlandet, ikke minst for å se et demokratisk system i drift.

Organisert kriminalitet

Som en del av oppgaven å trygge sikkerheten i Kosovo, har man innsett at det er nødvendig å redusere kriminaliteten i området. Faktisk så er den største delen av den vold vi ser i Kosovo i dag relatert til kriminalitet og ikke etnisk spenning. Dette er først og fremst FN politiets oppgave, men KFOR støtter denne innsatsen i form av grensekontroller, utveksling av informasjon og på andre måter. Den organiserte kriminalitet består først og fremst av våpensmugling / besittelse av våpen, narkotikasmugling og påtvunget prostitusjon. Mange tidligere soldater har fremdeles sine våpen, mens vel 8400 våpen har til nå blitt beslaglagt. Narkotika smugling er et stort problem siden Kosovo ligger på transitt ruten fra det gyldne triangel. Det eksisterer et stort innslag av prostitusjon som har utgangspunkt i mange Øst Europeiske land.

Den organiserte kriminaliteten skaffer penger og våpen til terrororganisasjoner som igjen truer sikkerheten til innbyggerne i Kosovo. Kriminaliteten ødelegger også UNMIK's muligheter til å bygge opp et fungerende samfunn på grunn av press mot

politi, dommere og i det hele tatt apparatet som skal sørge for at det eksisterer lov og orden i Kosovo.

Samarbeid med UNMIK

Sist men ikke minst vil jeg berøre samarbeidet med FN's misjon i Kosovo (UNMIK). UNMIK utgjør en interim administrasjon for Kosovo. Den danske Hans Hækkerup overtok nylig etter Bernard Kouchner som Generalsekretærens utsending og derved øverste sivile myndighet i Kosovo. UNMIK er bygget opp på tre pilarer, pilaren for sivil administrasjon (skoler, politi, sykehus etc), pilaren for økonomisk utvikling som utgjøres av EU (gjenoppbygging, økonomisk utvikling) og pilaren for institusjons bygging som utgjøres av OSSE (lovverk, demokratisering, valg, menneskerettigheter, media). På vår rekognoseringsstur til Pristina i januar fikk jeg anledning til å møte lederne for pilarene. De ga alle uttrykk for at samarbeidet med KFOR er meget godt på alle nivåer.

Hans Hækkerup har nylig gitt følgende prioriteringer for UNMIK's arbeid:

- Skape et legalt rammeverk i Kosovo.
- Håndhevelse av lov og orden og et fungerende retts system.
- Å bedre forholdet til tidligere Jugoslavia og å opprette UNMIK kontor i Beograd.
- Regulering av eiendom, offentlig administrasjon og økonomisk utvikling.

Jeg vil til slutt nevne at COMKFOR ikke på noen måte er underlagt UNMIC, men rapporterer som sagt til AFSOUTH i Napoli.

Avslutning

KFOR er en stor, slagkraftig militærstyrke bygget opp av små og store bidrag fra 39 land. Styrken løser et vanskelig oppdrag i et særdeles urolig område i Europa. Den endelige løsning av problemene på Balkan kan ikke oppnåes med militære midler, men for at UNMIK og de sivile hjelpeorganisasjonene skal få gjort sin jobb i Kosovo og for at innbyggerne skal kunne gjenreise samfunnet sitt, er det helt nødvendig med KFOR's tilstedeværelse – nå og i lang tid fremover.